

Dec
20/11/2024 (E)

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	7	4	2	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Sem.
(2124)

ECONOMICS (In all Mediums)

Paper : Economics of Development

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :—(1) Attempt **FIVE** questions in all. Question No. 1 is compulsory. Attempt **ONE** question each from Units I, II, III & IV.

(2) For private candidates, who have not have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any **NINE** of the following :

(i) Is economic growth a quantitative term or qualitative term ?

(ii) Per Capita Income.

(iii) Capital formation.

- (iv) Natural rate of growth.
- (v) Define Harrod-Domar model of economic growth.
- (vi) Technological dualism.
- (vii) Stimulants.
- (viii) Balanced growth.
- (ix) Define critical minimum efforts thesis.
- (x) NITI Aayog.
- (xi) Price mechanism.
- (xii) Export promotion. 9×2=18

UNIT-I

- 2. Discuss the main features of an underdeveloped economy. 18
- 3. Critically explain Lewis theory of unlimited supply of labour. 18

UNIT-II

- 4. Critically explain the classical model of economic growth. 18
- 5. Critically examine Solow Model of growth. 18

UNIT-III

- 6. Discuss unbalanced growth strategy of economic development. 18
- 7. Explain Rostow's stages of economic growth. 18

UNIT-IV

8. Explain the objectives of economic planning in underdeveloped countries. 18
9. Explain the merits and demerits of labour-intensive technique. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट I, II, III और IV में से एक-एक प्रश्न करें।

(2) निजी उम्मीदवारों के लिए, जिनका आंतरिक मूल्यांकन के लिए पहले आकलन नहीं किया गया है, उनके द्वारा प्राप्त अंक आनुपातिक रूप से आंतरिक मूल्यांकन के बदले में पेपर के अधिकतम अंक तक बढ़ा दिए जाएंगे।

1. निम्नलिखित में से कोई नौ करें :

(i) क्या आर्थिक प्रगति एक मात्रात्मक शब्द या गुणात्मक शब्द है ?

(ii) प्रति व्यक्ति आय।

(iii) पूंजी निर्माण।

(iv) विकास की प्राकृतिक दर।

(v) आर्थिक विकास के हैरोड-डोमर मॉडल को परिभाषित करें।

(vi) तकनीकी द्वैतवाद।

(vii) उत्तेजक।

(viii) संतुलित विकास।

(ix) महत्वपूर्ण न्यूनतम प्रयासों के थीसिस को परिभाषित करें।

(x) नीति आयोग।

(xi) कीमत यंत्र।

(xii) निर्यात प्रोत्साहन।

9×2=18

यूनिट-I

2. एक अविकसित अर्थव्यवस्था की मुख्य विशेषताओं पर चर्चा करें।

18

3. लुईस के श्रम की असीमित आपूर्ति के सिद्धांत की आलोचनात्मक व्याख्या करें।

18

यूनिट-II

4. आर्थिक विकास के परंपरागत मॉडल की आलोचनात्मक व्याख्या कीजिये।

18

5. विकास के सोलो मॉडल की आलोचनात्मक विवेचना करें।

18

यूनिट-III

6. आर्थिक विकास की असंतुलित विकास रणनीति पर चर्चा करें।

18

7. रोस्टो के आर्थिक विकास के चरणों की व्याख्या करें।

18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਅਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ में आर्थिक नियोजन के उद्देश्यों की व्याख्या कीजिये। 18
9. श्रम प्रधान तकनीक के गुणों तथा दोषों की व्याख्या कीजिये। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ I, II, III ਅਤੇ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਕੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਇੱਕ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਣਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦ ?
- (ii) ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ।
- (iii) ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ।
- (iv) ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਦਰ।
- (v) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਹੈਰਡ-ਡਾਮਰ ਮਾਡਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- (vi) ਤਕਨੀਕੀ ਦਵੈਤਵਾਦ।
- (vii) ਉਤੇਜਨਾ ਤੱਤ।

(viii) ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ।

(ix) ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਊਨਤਮ ਯਤਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(x) ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ।

(xi) ਕੀਮਤ ਯੰਤਰ।

(xii) ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਇਕ ਅਲਪ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

3. ਲੁਈਸ ਦੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਅਸੀਮਿਤ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

5. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੋਲੋ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

7. ਰੋਸਟੋ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਅਵਿਕਸਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
9. ਕਿਰਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18